

Zašto baš ovako?

Možda će se neki čitatelj pitati zašto se u priručniku naziva "Kako pomoći djetetu da (za)voli učenje i školu", toliko bavimo slobodom i odgovornošću odraslih osoba.

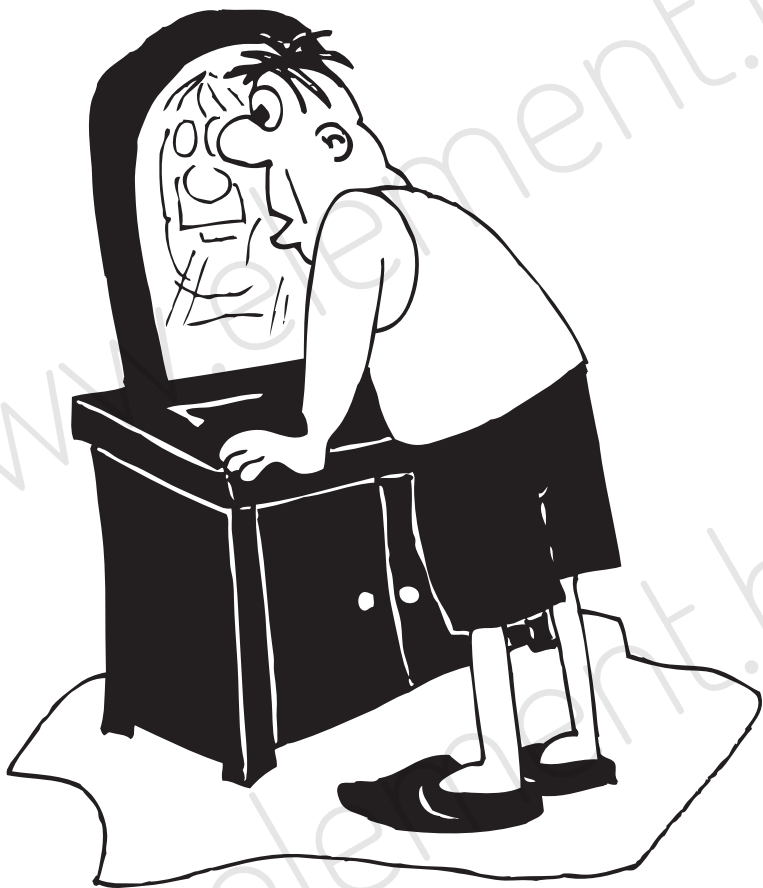
To činimo kako bismo ukazali na važnost osvještavanja vlastitog ponašanja svih odraslih osoba koje se bave djecom. Jer, na djecu utječemo ne samo onim što znamo i namjeravamo za njih ili (s) njima učiniti, nego (barem jednako toliko) i onim kakvi smo sami po sebi. Kroz druženje s kvalitetnom odraslom osobom, koja ga čak i nema namjeru odgajati, dijete već mnogo dobiva. Često i više nego kroz druženje s odraslom osobom koja ga namjerava odgajati, a sama nije dobro "posložena", na svojoj odrasloj razini.

Neslobodna i neodgovorna odrasla osoba, teško će naučiti dijete kako da ono to postane. Možda bi bilo dobro da svatko od nas, tko se na ovaj ili onaj način bavi djecom, najprije stane pred ogledalo, pogleda duboko unutra i prisjeti se poznatih stihova¹:

---

1 Michael Jackson, *Man in the Mirror*, 1988.

*I'm Starting With The
Man In The Mirror
I'm Asking Him To
Change His Way
And No Message Could Have
Been Any Clearer
If You Wanna Make The World
A Better Place
Take A Look At
Yourself, And Then Make A Change.*

*"Cccc... izgleda da se ovo ogledalo
pokvarilo?!"*

www.element.hr

www.element.hr

1. Što je znanje?

1.1. Znanje je moć

Engleski filozof Francis Bacon još je u 16. stoljeću ustvrdio da je znanje moć. Najveća od svih moći. Otada pa do danas, mnoga su se znanja promijenila, ali je znanje i dalje moć. Da je tomu tako, možemo se uvjeriti svakodnevno, u mnoštvu posve "običnih" situacija.

Znanje je moć i u razičitim profesijama kojima se ljudi bave. U nekim zanimanjima, manjak znanja je lako uočljiv, a moguće posljedice neznanja fatalne i brzo uočljive. Primjerice, nitko od nas se ne bi volio voziti u avionu kojim upravlja pilot koji ne zna točno gdje su smještene i čemu služe različite tipke komandne ploče.

No, postoje i ona zanimanja koja su jednako tako važna, i za koja su jednako tako potrebna znanja, ali u kojima ishod mogućeg neznanja nije uočljiv tako brzo, nego tek naknadno, nakon više godina. Jedno od takvih je bavljenje odgojem i obrazovanjem djece. Ako ne razumijemo kako dijete "funkcionira" niti kako mi, koji se njime bavimo na njega djelujemo, mogli bismo mu učiniti priličnu štetu. A što je ono mlađe, to bi učinjena šteta mogla biti veća.

*U nekim zanimanjima, neznanje je
lako uočljivo a posljedice fatalne.
Nitko se ne bi volio voziti u avionu
kojim upravlja pilot koji ne zna čemu
služe tipke komandne ploče.*

*Bavljenje odgojem djece jednako je
važno, ali ishod neznanja nije uočljiv
tako brzo.*

*"Jooooj, di je ono pisalo...
kako sletjeti... kako sletjeti...."*

Kako bismo se odgojem bavili profesionalno, moramo završiti odgovarajuću školu tj. fakultet. Ali što moramo "završiti", kakva znanja steći da bismo postali roditelj? Nekako se čini kao da to svatko može i zna, za to ne trebaju nikakve škole ni posebne pripreme. Ipak, roditeljstvo je itekako zahtjevan i odgovoran "posao", o kojemu također treba puno znati.

Zato svatko tko se bavi odgojem djece, neovisno o tome je li djetetu roditelj, ili se njime bavi profesionalno (u vrtiću ili školi), treba neprestano propitivati i razvijati svoja odgajateljska znanja i kompetencije.

Kreativnoat je važna u svim zanimanjima. Bez kreativnosti, znanost obrazovanje nije moguće ni zamisliti.

1.2. Znanje je "lako kvarljiva roba"

Danas se znanje tumači na jedan posve drukčiji način nego se to činilo ranije. Ono se shvaća kao "lako kvarljiva roba" koju je često potrebno mijenjati za neku noviju, svježiju i aktualniju. Jer, znanja danas zastarjevaju mnogo brže nego ikad ranije. Danas, kako kaže Renan², i posljednji učenik zna istine za koje bi Arhimed žrtvovao svoj život. Znanja su privremena, relativna i podložna stalnom mijenjanju.

Ako je vjerovati istraživanjima provedenim na Univerzitetu u Stanfordu (USA), ukupno znanje od početka XX. stoljeća udvostručilo se do 1950. godine a učetrostručilo do 1960. Naime, znanje se udvostručuje svakih 5 do 8 godina! Neki kažu da se količina znanja iz fizike i kemije udvostručuje čak svake 3 godine. Možemo samo zamisliti koliko će biti "svježija" znanja biti koja plasiramo današnjem "prvoškolcu", u trenutku kad on završi školu! Moglo bi se dogoditi da bude odlično osposobljen za vrijeme koje odavno ne postoji.

Današnja djeca žive u vremenu koje mnogi nazivaju "vremenom promjene". Usporedi li vrijeme u kojem smo i

---

2 Renan, *Souvenirs d'enfance et de jeunesse*.

sami bili djeca, s vremenom u kojem djeca žive sada, promjene su brojne i često drastične.

U našem djetinjstvu nije bilo video igrica ni *Play stationa* nego smo igrali društvene igre poput *Čovječe ne ljuti se* i *Domina*, a o popodnevnom druženju s prijateljima nismo se dogovarali mobitelima (možda čak ni fiksnim telefonima) nego na hodniku ili u dvorištu vrtića ili škole. Gradivo s nastave nismo fotokopirali, a domaće zadaće ili seminar-ske radove nismo pisali na računalu, niti smo ih skrenirali i slali elektronskom poštom, nego smo sve pisali rukom. I uglavnom sami.

S rodbinom koja živi u drugom gradu (ili drugoj zemlji) nismo kontaktirali putem *Facebooka* ili *Skypea*, nego prilikom obiteljskih posjeta za vrijeme važnijih blagdana, a namirnice za ručak nismo kupovali u velikim trgovačkim centrima s više katova, nego u obližnjoj trgovini čija je kvadratura rijetko prelazila dvadeset kvadratnih metara i u kojem je prodavačica na drveni pult s polica spuštala proizvode koju smo zatražili. I naravno, "pješice" je računala sumu koju trebamo platiti, ispisujući na komadu papira cijenu svakog proizvoda. Jer u to vrijeme, ljudi su još znali napamet zbrajati i množiti do sto.

Riječ je o vremenskoj razlici od dvadesetak ili tridesetak godina, a svakodnevno življenje ljudi se promijenilo do gotovo neprepoznatljive razine. Možemo samo zamisliti što bismo sve mogli doznati ako bismo o ovoj temi razgo-

varali s našim bakama i djedovima. Njihova iskustva iz djetinjstva, iz perspektive današnje djece, vjerojatno bi zvučala kao svjedočanstva iz prapovijesti.

No, ni uz najbolju volju, ne možemo predvidjeti kako će životna stvarnost izgledati za dvadeset, trideset ili pedeset godina, kad djeca koju danas odgajamo budu odrasli ljudi.

Što bi se dogodilo kad bismo se, nakon što jednom završimo školu, potpuno "zatvorili" za učenje? Pokušajmo zamisliti nekog starijeg liječnika, koji koristi samo one metode liječenja o kojima je učio na fakultetu, ali ih nije smatrao potrebnim usklađivati s novim medicinskim spoznajama?! Zamislimo da nam umjesto stetoskopom, pluća počne preslušavati instrumentom nalik "trubici" kakvog vidamo u crtanim filmovima ili da nam u slučaju hipertenzije propiše staklenku s pijavicama, za ujutro i navečer?!

Naravno, ovaj se scenarij s liječnikom ne bi mogao dogoditi. No, opisat ćemo jedan primjer koji se uistinu dogodio. Prije izvjesnog vremena, u jednom su vrtiću odgajatelj izradili veliku telefonsku govornicu od kartona, sa svom pripadajućom opremom. Ta je govornica trebala služiti poticanju djece na igru pošte, komunikaciju i postati mjesto učenja o kulturnom telefoniranju. Djeci se ona odmah dopala (jer je bila vrlo atraktivna) ali su je počela koristiti za igru skrivača te za odlaganje nekih dragih predmeta. No, nijedno dijete u govornici nije došlo na ideju telefonira-

ti. A zašto? Zato što se u vremenu u kojem ova djeca žive, gotovo uopće ne telefonira u govornici nego uglavnom mobitelima (čak i neka vrtićka djeca imaju vlastiti mobitel). Telefoniranje u govornici pripada vremenu koje je iza njih.

No, u istom se vrtiću dogodilo i ovo: dvogodišnje je dijete pronašlo tzv. "pametni" mobitel, koji je bio slučajno ostavljen njemu na dohvat ruke. I što je učilo? Odmah je počelom rukom po njegovu ekranu prelaziti s desna nalijevo, jer je očito vidjelo kako njegovi roditelji to čine kako bi ga aktivirali. Čini se da danas i dvogodišnje dijete zna ono što se, prije samo dvadesetak godina, moglo vidjeti samo u filmu znanstvene fantastike?

Ovih se dana na TV-u može vidjeti reklama nove generacije televizora na kojima se programi mijenjaju glasovnom komandom: čovjek sjedi u naslonjaču i svom TV-u naredi: "*Channel two!*", i program se odmah promijeni. To je velika promjena čak i u odnosu na današnje daljinske upravljače koje svi posjedujemo. No, mnogi se od nas sjećaju kako se TV program mijenjao prije nekoliko desetljeća: cijela je obitelj gledala neki program (nije bilo ni govora o tome da se ima više od jednog TV-a), kad je netko od prisutnih uzviknuo: "*Prebaci na drugi!*". Onda je oanj tko je bio u najboljoj fizičkoj formi ili je u obiteljskoj hijerarhiji bio najslabije pozicioniran), trebao odšetati do TV-a i potražiti zanimljiviji program.

A da i ne spominjemo preteču TV-a “u boji”, koja se sastojala od četverbojng filtera prislonjenog na ekran (gore plava boja neba, u sredini linija žute i crvene a posve dolje zelena), što je još i imalo smisla kad se gledala nogometna utakmica, pa se nekako sugerirala boja neba i trave. No, malo je teže bilo gledati dnevnik, na kojem je voditelj imao plavo čelo, žuto-crveno lice i zeleni vrat. Naravno, danas ne samo da se crno-bijeli televizori uopće ne proizvode, nego je u trgovinama teko pronaći i onaj “običan”, koji ne bi imao lazmu ili LCD ekran.

Pokušajmo pretpostaviti što će sve, od onoga danas s čuđenjem gledamo u SF filmovima, za dvadeet godina i djeca u vrtiću znati i smatrati posve uobičajenim?!

Možemo se pitati:

- *Kako djecu pripremati za život u budućnosti koja nam je, iz današnje perspektive, prilično nepoznata?!*
- *Koja znanja će današnjoj djeci biti korisna u budućnosti, čak i ako tu budućnost svedemo na mnogo kraće razdoblje od onog u kojem će oni biti nečije bake i djedovi?*

Želimo li djeci pomoći da zavole učenje i školu, nemojmo ih opterećivati informacijama koje imaju “kratki rok trajanja”!